

Miten hiljainen tieto ja henkilökohtaiset kontaktit siirretään uusille tekijöille?

Yhdistyksissä on valtavasti hiljaista tietoa, joka on karttunut yksittäisten ihmisten kokemuksesta ja vuosikymmenien työstä. Samalla toiminta on usein henkilöitynyt ja monet kontaktit ja verkostot perustuvat yhden ihmisen suhteisiin.

Kun monissa yhteisöissä ja yhdistyksissä eletään yhä useammin eläköitymisen aikaa, on tärkeä pysähtyä kysymään, miten tieto ja suhteet siirretään uusille tekijöille. Pelkän tiedon turvaamisen sijaan kannattaa samalla miettiä, miten muutostilanne voidaan kääntää mahdollisuudeksi.

Tähän blogitekstiin on koottu näkökulmia ja käytännön neuvoja hiljaisen tiedon ja kontaktien siirtämiseen sekä tiedon turvaamiseen. Lopussa on myös kiinnostava esimerkki Ahmovaaran monikäyttötalosta ja sen huoltokirjasta.

Määrittele, mikä tieto on kriittistä

Kaikkea ei tarvitse säilyttää. Tärkeää on tunnistaa, mitkä tiedot ovat yhteisön toiminnan kannalta olennaisia. Näitä ovat esimerkiksi ohjeet, yhteystiedot, sopimukset ja käytännöt. Valinnalla vältetään se, ettei arkisto täyty epäolennaisesta ja olennaisin huku massaan.

Tee tiedosta yhteistä ja helposti löydettävää

Kannattaa määritellä yhteinen tiedon alusta ja paikka. Dokumentit kannattaa tallentaa paikkaan, jonne useammalla on pääsy. Tällainen voi olla esimerkiksi pilvipalvelu. Jotta palvelu on helppo käyttää, täytyy sen olla selkeä ja helposti hahmotettava. Esimerkiksi kansiot ja tiedostot on syytä nimetä loogisesti ja yhdessä sovitun linjan mukaan.

Vaikka painettu tai tulostettu opas on hyödyllinen, kannattaa keskiössä olla digitaalinen versio. Digitaalisuus varmistaa, että tieto ei katoa yhden paperin mukana, sitä on helppo jakaa ja tieto on useiden käytettävissä. Digitaalisen version päivittäminen on myös huomattavasti helpompaa ja edullisempaa kuin painetun.

Sitouta useampi ihminen tiedon äärelle

Hiljainen tieto ei siirry pelkästään sillä että se on siirretty talteen. On tärkeää, että useampi ihminen perehtyy aineistoon ja pääsee kokeilemaan tiedon käyttöä. Yhdessä tekeminen on paras tiedonvälityksen muoto. Kiva käytäntö on esimerkiksi säännölliset kahvihetket, joissa käydään läpi käytäntöjä ja tarkastellaan, mitä tulisi päivittää. Näin tiedon päivittämisestä tulee rutiini.

Kontaktit ovat vähemmän henkilökohtaisia kuin luullaan

Henkilökohtaisia ja pitkäaikaisia suhteita ei pidä väheksyä. Samalla on hyvä huomata, että vaikka monet kontaktit koetaan vahvasti henkilöityneiksi, niin todellisuudessa niiden arvo syntyy yhteisestä toiminnasta ja hyödyistä. Siksi kontakteihin kannattaa suhtautua asiapohjalta ja järjestää yhteisiä tapaamisia henkilöiden kanssa. Näin suhde ei katkea yhden henkilön mukana.

Muutoksessa on myös mahdollisuus

Hiljaisen tiedon siirto ei ole vain riskien hallintaa, vaan myös mahdollisuus. Kun vanhaa päivitetään, voidaan samalla jättää taakse vanhentuneita toimintatapoja. Muutos voi olla hetki uudistua isommin.

Tiedon hallinta kannattaa liittää myös osaksi uusien tulijoiden perehdytystä. Kun tiedon siirtäminen ja päivittäminen on jatkuva osa arkea, perehdytys helpottuu ja uudet tekijät pääsevät nopeammin mukaan. Uusilla tekijöillä voi olla myös näkemyksiä toiminnan kehittämiseksi ja sisältöjen päivittämiseksi, mikä on aina suuri mahdollisuus.

Hiljaisen tiedon ja kontaktien siirtäminen ei ole pelkkää dokumentointia. Se on yhteisöllistä toimintaa, jatkuvaa päivittämistä ja uusien ihmisten mukaan ottamista. Kun tieto on selkeästi tallennettu, jaettu ja yhdessä käytetty, ei yhden ihmisen jääminen pois toiminnasta ole enää riski vaan mahdollisuus uudistua.

Esimerkki: Monikäyttötalon huoltokirja Ahmovaarassa

Ahmovaaran kylä elää vilkasta elämää Kolin kupeessa ja panostaa kyläläisten viihtyvyyteen yli kuntarajojen. Haastattelimme monikäyttötaloa hallinnoivan Kolin Seudun Kehittämisyhdistyksen hallituksen puheenjohtaja Sirpa-Liisa Pääkköstä.

Kerro lyhyesti monikäyttötalosta

- Monikäyttötalo Ahmovaarassa on Kolin Seudun Kehittämisyhdistyksen ylläpitämä ”seututalo”, jonka käyttäjiä ovat Kolin seudulla asuvat perheet ja henkilöt. Käyttäjiä on siis Juuan, Lieksan ja Polvijärven alueelta sekä hieman muilta paikkakunnilta.

- Talon toimintaa rahoitetaan vuokra- ja käyttömaksuilla ja ylläpidetään talkoovoimin. Toimintaamme ovat kaiken ikäisten liikunta- ja kulttuuripalvelujen tarjoaminen lähipalveluperiaatteella sekä yhteisöllisyyteen kannustaminen. Liikuntaa voi harrastaa isossa salissa tai hyvin varustellussa kuntosalissa sekä piha alueella. Liikuntaa harrastetaan omatoimisesti ja yleisillä vuoroilla, jotka keräävät liikkujia yhteen.

- Liikunnan lisäksi talolla toimii talvisin Juuan kansalaisopisto ja siellä järjestetään erilaisia yleisötapahtumia kuten elokuvia, teatteriesityksiä ja yhteisiä juhlia. Talossa on kunnon esitystekniikka, kaksi kokoontumistilaa ja saniteettitilat sekä keittiö. Taloa myös vuokrataan erilaisiin kokouksiin, äänestyksiin tai yritystoimintaan.

Miksi talo on ollut alusta lähtien menestys?

- Talon menestys perustuu siihen, että siinä on toteutunut ”kolme tärkeää pointtia”: yhteinen tahto, yhteinen tarve ja yhteistyö. Ideana on, että monipuolinen toimintaympäristö tarjoaa koko ajan uusia mahdollisuuksia harrastaa ja asua seudulla.

- Kolin seudulla toimivat urheiluseurat ja kyläseurat sekä Ahmovaaran Martat halusivat rakentaa oman liikuntatalo, joka voisi toimia myös tapahtumapaikkana. Löytyi yhteinen tahto rakentamiseen ja yhteistyöhön, johon osallistuivat sekä vakituiset että monipaikkaiset asukkaat ja yritykset läheltä ja kaukaa. Näin syntyi talo 10 000 talkootunnin voimin.

Mikä oli lähtökohta kun Huoltokirjaa alettiin suunnitella?

- Rakentamisen jälkeen tieto talosta ja sen rakenteista oli hajallaan rakennusasiakirjoissa ja vain muutaman henkilön tiedossa. Lisäksi yhdistyksen hallitukselta meni aika suurimmalta osin kiinteistön hoidon asioiden ratkomiseen. Talo oli valmistunut v. 2020 alussa ja sen ylläpitoon ja huoltoon haluttiin saada selkeyttä.

Miten kirja toteutettiin?

- Hallitus oli perustanut kiinteistötoimikunnan, jossa asiantuntijat kävivät läpi erilaisia vaihtoehtoja Huoltokirjaksi. Puheenjohtaja oli kerännyt eri vaihtoehtoja ja kaksi gradutyötä suunnitelman pohjaksi. Myös rakentamiseen osallistuneita ja vetäjiä konsultoitiin. Ensimmäinen versio hyväksyttiin v. 2024.

Mitä kirjalla tavoiteltiin?

- Huoltokirja on kiinteistön ylläpidon ja huollon ohjaustyökalu ja sen avulla talotieto on dokumentoitu eikä yksittäisten henkilöiden tiedossa. Kirjalla tavoiteltiin myös hallituksen vapauttamista kiinteistöasioiden hoidosta, mikä myös onnistui.

Millaisia käytännön kokemuksia kirjan käytöstä on ollut?

- Vielä hyvin vähän, koska kirja on ollut vasta vuoden ollut käytössä. Kirja on kuitenkin jo osoittanut toimivuutensa kiinteistön eri asioiden huomioimisessa. Samalla on havaittu jo tarvetta kirjan päivitykseen.

Onko kirja avannut silmiä kiinnittämään huomiota ohjeistuksiin ja johtamiseen?

- Yhdistyksessä Huoltokirja on jatkumoa toiminnanohjauksen rakentamiseen, joka aloitettiin v. 2021.

- Ennen Huoltokirjaa oli jo tehty ohjeita ja toimintaehdot talon käyttäjille, tietosuoja- ja rekisteriseloste sekä talon toimintaa liittyviä pienempiä ohjeita. Yhdistys otti käyttöön myös sähköisen ajanvarauksen liikuntasaliin, koska yhdistyksellä ei ole palkattua henkilökuntaa.

- Pylimme johtamaan monikäyttötalon toiminnan ja käytön mahdollisimman itseohjautuvaksi hyödyntämällä yhä enemmän digitaalisia ratkaisuja sekä selkeää toiminnanohjausta.